СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 80. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 9-го квітня 1941. No. 80. Jersey City, N. J., Wednesday, April 9, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОРДЕЛ ГОЛ НАТЯКАЄ СОВЄТАМ

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол на пресовій конференції висказав думку, що совєтська політика чимраз більше відбігає від німецької і між тими обома краями зарисовуються чимраз глибші ріжниці. Це булоб натурально, говорив Гол. Бо в обличчі цього, що діється на Балкані всі тепер повинні здавати собі з цього справу, що агресори не мають границь у своїх забаганках.

В деяких дипльоматичних колах ці слова Кордела Гола пояснюють у той спосіб, що це є пересторога на адресу Совєтів, щоб вони в обличчі міжнародних подій не йшли на мотузку Гітлера, тільки щоб звернулись проти нього.

ГОЛОД У БЕЛЬҐІЇ.

НЮ ЙОРК. — Бельгійський міністер фінансів, Ґут, який приїхав саме до Америки, заявив, що Бельгія дуже голодує. Малі хлопці і дівчата по школах мліють з недокормлювання, а немовлята вмирають. Ґут говорив, що в той час, коли пересічно на кожного англійського і німецького громадянина припадає денно по 2,600 кальорій в харчах, на бельгійського громадянина пересічно припадає по 1,300 кальорій. Та й цього не можна дістати, так що пересічно на кожного громадянина припадає одна третя з тих харчів, який дістають нині англійські і німецькі громадяни.

Ґут є міністром в тім бельгійськім кабінеті, що перебуває в Англії і бореться далі проти Німеччини. В Америці він хоче увільнити 260 міліонів долярів бельгійських фондів, заморожених американським урядом, щоб за ті гроші якось посилати для Бельгії харчі. Також хоче в Америці творити військові добровольчі відділи, які боролись би по стороні Англії. Ґут говорив, що єльколада є найголовнішою англійською зброєю, тому він не задумує ту зброю Англії вытручати з рук. Але з другого боку, бельгійський уряд не хоче увільнення такої Бельгії, в якій ціле покоління булоб покарловатіле внаслідок постійного голодування. Треба здибати якусь третю розвязку для цього, говорив він.

НОРВЕГІЯ БОРЕТЬСЯ ДАЛІ.

НЮ ЙОРК. — В Америці появилась брошура, написана якимсь норвежцем, що далі залишається під Норвегією і бореться проти окупаційних німецьких військ. Тому його імя не розкрите. Зате бувша американська посолка до Норвегії, пані Гариман, заручила, що знає чоловіка і вірить його словам. З брошури виходить, що норвежці ведуть далі завзяту підпільну боротьбу з німецькою окупаційною владою. Тому німці мусять удержувати в Норвегії 250,000 постійного війська.

ВІЙНА ПІДХОДИТЬ ДО НАШИХ БЕРЕГІВ.

ОТАВА. — Канадійський премієр МекКензі Кінг виголосив у парляменті промову, в якій сказав, що війна зближається чимраз ближче до наших американських берегів. Аналізуючи міжнароднє положення, він сказав, що не треба сподіватись якихось блистячих успіхів у кампанії на Балкані. Це тяжка війна, повна несподіванок і невдач. Але кінцевий вислід буде переможний для демократій, говорив він.

ВІДЛОЖЕННЯ СТРАЙКУ В ВИРОБІ СТАЛІ

ПІТСБУРҐ. — Юнія робітників у закладах „Юнайтед Стіл Ко." згодилась відложити страйк на дві тижні і за той час далі переговорювати з зарядом компанії, в ціли основного полагодження спорів. Це відложення страйку наступило тоді, коли заряд компанії згодився всім робітникам піднести заплату на десять центів на годину.

ЗВІДКИ ЗАЙШЛИ ДО АМЕРИКИ ІНДІЯНИ?

ШІКАҐО. — На зібранні вчених на Шікаґовськім університеті виголосив доклад проф. Ешлей-Монтаґю і сказав, що американські індіяни зайшли до Америки через пролив Берінга з Сибіру, 15,000 літ тому. Вони мають багато спільних характеристик з монгольськими племенами, живучими нині на Сибірі. Але разом з чисто монгольськими племенами колись мусіла до Америки зайти і частина Кавказької раси. Бо сліди і цеї раси знаходимо на цім континенті, головно в полудневій частині.

ПРИЧИНИ ПІСТРЯКА.

НЮ ЙОРК. — Перед зібранням лікарів виголосив доклад проф. Джордж Ендрус і говорив про впливи сонця на зародки недуги пістряка (рака). Він говорив, що досліди показали, що пістряк, який нераз появляється на губах фармерів, або на носі, не є причиною курення, тільки причиною сонця і постійного сонішного запалення. Такий пістряк дістають часто і моряки, які часто виставлені на проміні сонця. Тому сонішних купелів не можна надуживати. Головно ті повинні бути обережні, які мають невідпорну шкіру, що скорше запалюється і пухне, ніж осмалюється.

РУШУЧІ ЗАХОДИ КОМІТЕТУ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПРАЦІ

Національний комітет взаємовідносин праці енергійно взявся до діла, щоб упорядкувати робітничі відносини в фабриці Форда, а також в закладах „Бетлегем Стіл Ко.". Комітет зарядив, щоб у тих обох фабриках, зокрема в фабриці Форда „Ривер Руж" і „Линколн", а також у лакаванських закладах „Бетлегем Стіл Ко.", відбулось голосування робітників, під наглядом уряду, в ціли ствердження, до котрої юнії робітники хочуть належати? Чи до юнії К.П.О., чи А.Ф.П., чи до ні одної з них? Бо існування двояких, а навіть потрійних юній по названих закладах у великій мірі було причиною непорозумінь між робітництвом і зарядом фабрики. Одна частина тягнула за своєю юнією, друга за своєю, а третя за своєю. Одна юнія, бувало, хотіла таких умов праці, інша інших. Одна хотіла виходити на страйк, інша ні. З цього часто користала сама фабрика, яка зволікала зо збірними умовами праці, кажучи, що вона сама не знає, з котрою юнією вона має підписати контракт праці. Щоб цьому покласти кінець державний комітет взаємовідносин праці порішив перевести під своїм наглядом вибори по фабриках і ствердити, з котрою саме юнією має заряд фабрики переговорювати? Коли це буде стверджено, уряд подбає, щоб справедливі домагання обох сторін були сповнені.

ЗА СТО ДНІВ ПОПЛИВЕ МАСОВО ЗБРОЯ

Голова промислового відділу в бюрі заряду продукції, Джан Бигерс, заявив, перед конгресовим мітетом військових справ, що треба ще зачекати сто днів, аби з американських фабрик на масову скалю поплила ріжноманітна зброя. Але ці сто днів є дуже цінні і їх треба вповні використати. Дотепер, говорив він, продукція йде вповні так, як її накреслено напочатку в пляні. Продукція скорострілів .30 калібру, мусить бути піднесена до кінця цього року на 500%. Знову продукція .50 калібру мусить бути піднесена на 1,000%. Дотепер промисл зробив у цьому напрямку добрий поступ, а в деяких випадках перевищив сподіванки. Тяжких 13-тонових повзів промисл тепер виконує по сто на місяць. А з кінцем цього року продукція подвоїться. Знову середніх легких повзів промисл виконує у великій скількости і значно перевищив сподіванки. Поступ у виборі літаків пішов надзвичайно вперед. До кінця року продукція подвоїться. Та до цього повинні всі прикладати рук і серце, говорив Бигерс.

БРИТІЙЦІ БОМБАРДУВАЛИ СТОЛИЦЮ БОЛГАРІЇ Й МАДЯРСЬКІ МІСТА

Болгарія не зможе оставати „невтральною" і тим охороняти себе від бомбардовання з боку британійської повітряної фльоти. Це видно з того, що вже в перших днях поширеної війни на Балкані, британійські летуни, разом з югословянськими, літали понад Болгарією і Мадярщиною та бомбардували ті місця, де були сконцентровані німецькі сили. Таким чином сильно збомбардовано Софію, столицю Болгарії, та шість міст у полудневій Мадярщині, де є накопичені воєнні матеріяли і німецькі резерви, потрібні до дальшої воєнної кампанії на Балкані. Ось те бомбардування означає, що Велика Британія є вже фактично в війні з Болгарією і Мадярщиною. Це цілком зрозуміле, бо ті краї, таксамо як і Румунія, є тепер під цілковитою окупацією Німеччини.

ВИПИРАЮТЬ ІТАЛІЙЦІВ З АЛЬБАНІЇ

Наразі воєнне положення італійців в Албанії в нічому не поліпшилось, відколи Німеччина розпочала війну з Югославією і Грецією. Можна сказати, що Мусоліні знайшовся тепер у ще гіршому стратегічному положенню, ніж було передтим. Югославські війська заняли Скутарі, пристань над Адрійським морем, та змусили італійців цофнутись у гори. Якщо не прийде скоро німецька поміч з Тиролю, то Мусоліні готов втратити цілу Альбанію.

ГРЕКИ ДОНОСЯТЬ ПРО НОВІ ПЕРЕМОГИ

Грецькі війська не уступають перед німецькими механізованими силами. І тому приходить до рукопашних боїв, в яких греки мають бути незрівнані. Кореспонденти подають, що цілі шляхи застелені німецькими трупами. Якщо німцям вдалося вдертись в грецьку територію на яких 25 миль, то це окуплене величезними жертвами. З німецьких звідомлень виходить, що німецькі частини дійшли в Тракії до Егейського моря. Найбільше ударів завдають німцям таки британійські летуни, яких тепер там дуже багато.

ПРИГОДА ЛЕТУНІВ. — На багнами недалеко Веро Біч, у Флориді, розбився один літак з 13 пасажирами й 3 людьми залоги. На світлині: ратунковий човен підїздить до жертв випадку.

ВІЙНА НА БАЛКАНІ ПОШИРЯЄТЬСЯ

ЛОНДОН. — Велика Британія відкликала свого посла з Будапешту, поручаючи йому зложити заяву про зірвання зносин з Мадярщиною. Замітне тут те, що від мадярського посла в Лондоні не вимагається, щоб він опустив Англію. Румунія і Болгарія знайшлися у війні з Британією тому, що вона вважає їх залежними від Німеччини, яка використовує їх для воєнних цілей.

ІСТАНБУЛ. — Поширені відомости, що Велика Британія спроваджує до Туреччини велику масу воєнних матеріялів. Панує загальне переконання, що Туреччина виповість війну Німеччині й стане по стороні Великої Британії, щоб дати їй таким чином змогу оперувати з турецьких баз і перепливати Дарданелі, щоб дістатись на Чорне море й звідтам атакувати німців, зокрема нафтові терени в Румунії. Британці перевозять до Туреччини головно ті механізовані матеріяли, що їх здобули в Лібії від італійців.

ГОТОВА ПОТЕРПІТИ ЩЕ Й ЕКОНОМІЧНО.

ЛОНДОН. — Війна Німеччини з Югославією може бути для Німеччини катастрофальною, бо сталось те, на що вона не рахувала. Німеччина діставала з Югославії й без війни всі економічні користи. Могла користати з копалень міди, бокситу, олова, дерева й т. д. А тепер те все загрожене. Бо якщо Югославія не зможе себе оборонити, то цілком певно знищить копальні та склади усього того, що так потрібне Німеччині. Крім того вона контролює Залізні Ворота на Дунаю, а тим самим припинить довіз румунської нафти Дунаєм до Німеччини.

ПАВЕЛІЧ НА ОВИДІ.

РИМ. — Американський кореспондент, Герберт Метюз, пише, що хорватський революціонер д-р Анте Павеліч, що був одним зо заговірників на життя югославського короля Александра, що згинув в Марсилії, відплачується тепер Мусолінієви за те, що його не видав Франції, коли судили заговірників. Отже Павеліч звернувся тепер до Мусолінія „зо сердечною просьбою", щоб він допоміг хорватському народови визволитись „від сербської тиранії", наложеної на хорватів Верзайським договором і піддержуваної „плютократичними демократами". Павеліч запевняє Мусолінія, що „весь хорватський нарід повитає визвольника".

НАПАДАЄ НА ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

РИМ. — Вірджініо Ґайда пише, що те, що Югославія пішла до війни, треба приписати натискови Великої Британії й Злучених Держав. Каже, що ті останні найбільше завинили. Інші фашистські газети пишуть, що „серби мусіли збожеволіти", що далися втягнути у війну проти держав „осі".

БЕЗ КОМЕНТАРІВ.

МОСКВА. — Совєтські ґазети вже подали новинки про війну Німеччини з Югославією і Грецією, але без пояснень.

АМЕРИКА НА ПЕРШОМУ МІСЦІ.

БЕРЛІН. — Юнайтед Прес подає, що німецька преса пише, що „Злучені Держави більше завинили, що на Балкані війна поширилась, ніж сама Англія".

СОВЄТСЬКО-НІМЕЦЬКІ ВІДНОСИНИ.

СТОКГОЛМ. — Совєтська аґентура, себто той комуністичний шведський часопис, що є ще одиноким органом Комінтерну в Европі поза Совєтами, помістив статтю, в якій гостро критикує Німеччину. Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" пише, що нема сумніву, що стаття є подиктована в Москві. Отже часопис каже, що відносини між Совєтами і Німеччиною ускладнились від часу „націстівського нападу на Балкан". Стаття виступає проти уряду Цветковіча, що втягав Югославію у війну, підписуючи приступлення краю до Потрійного Союзу. А ще далі привязується спеціяльне значіння до совєтського договору про ненапад і дружбу, заключеного з Югославією.

ПОЧАТОК КІНЦЯ.

ЛОНДОН. — Добре поінформовані кола заповідають, як подає Юнайтед Прес, що напад Німеччини на Югославію та підписання договору між СССР і Югославією є „початком кінця" себто початком ліквідації совєтсько-німецького договору зо серпня 1939.

ЗАНЯТІ ІНШИМИ СПРАВАМИ...

БЕРЛІН. — Кореспондент Юнайтед Прес питав німецькі міродайні чинники про їхню думку в справі договору про ненапад і дружбу, який заключили Совєти з Югославією. На те ті чинники відповіли, що вони тепер так заняті подіями в полудневій Европі, що не мали ще часу запитати вищі особи про їхню опінію щодо цеї справи.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

БАЛКАНСЬКИЙ ФРОНТ

Під саму квітню неділю німецький уряд обявив себе в війні з Югославією. В кілька годин пізніше Рібентроп, німецький міністер заграничних справ, передав заграничним ґазетам заяву, в котрій пробував виказувати, що югославський уряд це заговірники, котрі здавна змовлялися вмішати свою країну в війну по боці Англії проти Німеччини. В цій заяві так і кишить від таких визвиск, як: бандити, осли, злочинці.

Німецький уряд пробує сказати, що він не домагався від Югославії нічого більше поза льояльну кооперацію з державами осі. Одначе всякий знає, що така кооперація значило не ніщо інше, як участь Югославії в війні по стороні Німеччини так, як останні знову події ставлять її в воєнну ситуацію проти Німеччини. Колиб Югославія, йдучи з Німеччиною, мала найтися в мирі, то ще в світі може Німеччині признали би рацію; при теперішній ситуації визиванки Югославії німецьким урядом мусять зробити хіба враження гістеричних заходів закрити поважну невдачу, якою без сумніву є виступлення Югославії проти союзу з Німеччиною.

Поведінка нового югославського уряду є невдачою для Німеччини з кількох боків. В першу міру якраз через те, що поворот проти Німеччини стався так несподівано, коли приступлення Югославії до держав оси під німецькою геґемонією вже було просто завершене. Скорість перевороту підсуває легкість, а легкість перевороту підсуває, що противна політика не відповідала настроям народу, а тим самим його інтересам.

Дальше, переворот підсуває віру населення Югославії в перемогу Анґлії. Звісно, такої віри може воно й не мае, але таке враження викличе він у світі.

Зо стратеґічного становища югославянська революція є без сумніву поважним ударом у Німеччину. Певна річ, що вона ще не значить, що Югославія переможе, але вона певно означає вже тепер німецьку невдачу якраз в основній точці воєнної політики, бо в її зусиллях вести лише одну війну, мати лише один фронт. Як дорогою була ця засада для гітлерівського уряду, знаємо з того, яку це велику ціну заплатив він за те, щоби не мати східного фронту, себто не воювати з Росією. Ми знаємо теж, як обережно лявірував німецький уряд між ріжні балканські держави, щоби не наразитися на балканський фронт. І тепер якраз це сталося, і то сталося тоді, коли Гітлер був уже майже певний своєї перемоги.

В світлі таких заходів лють німецького заграничного уряду, його грубі визиванки можуть лише бути ще одним зайвим доказом, як глибоким було розчарування Гітлера з невдачі притягнення для себе сербів.

ҐЕН. В. СІКОРСКІ В АМЕРИЦІ

До Канади і Злучених Держав прибув з Лондону ґен. Володислав Сікорскі, премієр польського уряду на вигнанню. Ось та подія важна з того боку, що ґен. Сікорскі прибув теж і в таких справах, які дотикають „нового порядку" в Европі. Як виходить з ріжних комунікатів, він теж говоритиме про цей порядок з американським урядом, зокрема з през. Рузвелтом. Можемо припускати, що говорячи про той „новий порядок", очевидно, матиме він на увазі в першу чергу польський нарід і Польщу, що цілком зрозуміле й природне. І колиб це відносилось тільки до того, щоб польський нарід був визволений, та щоб для допомоги тій справі зорганізувати американських поляків, чи зорганізувати польський леґіон і дістати з боку Злучених Держав якнайбільшу допомогу, то це ми вважалиб цілком природнім змаганням премієра польського уряду. Але виходить на таке, що ґен. Сікорскі має ширші пляни. Він, як заповідають, говоритиме від імени федерації Польщі з Чехословаччиною. І то говоритиме про середньо-европейську федерацію".

Чи так буде — не знаємо. Але знаємо, що про ці справи пише польська преса в такий спосіб, що Польща повинна бути в тій федерації й в тім „новім порядку" в Европі не тільки в давнім територіяльнім обємі, але ще більша. Значить, що малаб повстати нова „Велика Польща", ще більша від тої, яку створено в 1918 році й пізніше.

Не знаємо, яке є офіційне становище польського уряду щодо цеї справи. Зате знаємо про заяви поодиноких польських провідників, міністрів, що тепер перебувають в Лондоні. Знаємо про польську пропаґанду. Знаємо теж і те, що ні польський президент Рачкевіч, ні чехословацький Бенеш, ніколи і словом не згадують за український нарід і Україну, коли говорять про „словянську федерацію" чи середньо-европейську федерацію взагалі. Ні не кажуть, що має бути з тими народами, що належали до їх держав, а не є поляками, чехами чи словаками.

Ось тому нам видається, що вони будують „нову Европу" на старих гріхах, прикриваючи це, як на глум, демократією і демократичними визвольними кличами.

Чим собі те пояснити?

Щоб таке зрозуміти, треба провірити спис імен тих державних мужів, що опинились в Лондоні й творять польський чи чехословацький уряди. Або, що є з тими урядами в звязку, себто пропаґують те, що ті уряди їм наказують, згл. на що дають матеріяльні засоби. Тоді побачимо, що це є ті давні провідники, що, або були вибирані „заступниками народу" на підставі ліст, що їх виготовляв уряд, або були ними наставлені. Ось це є певне, коли мати на увазі Польщу. Тому, вже з того одного боку, коли ті люди опинились тепер у Лондоні й грають в демократичну дутку, повинніб хоч тепер опамятатись і поводитись так, щоб демократичний світ міг хоч припускати, що вони дійсно передумали останні події в Европі, що вдумались хоч на вигнанню в траґедію Польщі й тепер беруться відбудовувати справді „нову" Польщу, справді „демократичну", а не давню, що була виявом насильства, поневолення не-польських народів, глумом над тими ідеями, що їх звязуємо з демократією. Та, як бачимо, так не є. В Лондоні сидить і тепер — стара Польща. І тому, якщо Польща хоче на тому самому коневи і з тими самими погоничами далі їхати, то вона грубо заведеться. Це правда, що її положення тепер дуже щасливе, коли брати під увагу відношення до неї великих демократій, зокрема Злучених Держав. Війна з Гітлером так дуже заабсорбувала увагу Великої Британії й Злучених Держав, що вони не мають часу ні змоги приглянутись ближче тому, що має повстати в Европі на випадок перемоги демократій. Та на це прийде відповідна пора. Тепер всі вільки підносять Польщу вгору, бо така є хвиля. І тому ніхто не вдумується, чи те, що плянує Польща, не є новою заповіддю нової катастрофи в Европі. А маємо тут на думці те, що передає польська пропаґанда, змагаюча до „великої Польщі", коштом теж і українських земель.

Не наше завдання вчити поляків, що краще говорити про „розумну" Польщу ніж „велику", себто про демократичну, може й не велику, але чесну і справедливу Польщу. Ми тільки зазначуємо, що Польща є сусідкою України. І якщо вона ще тепер не може зрозуміти, що без вільної, демократичної України, не може бути ніколи дійсно вільної Польщі, то тяжко вірити, щоб з її заходів вийшло щось дійсно доброго. Їй може навіть і тим разом вдатись використати щасливе міжнародне положення і симпатії держав в такий спосіб, що може повстати в Европі щось таке, що може мати форму якихсь федерацій, а на ділі бути штучним твором, як ним були „малі антанти" іт. п. Якщо такі пляни є в ґен. Сікорского, і якщо він з ними прибув до Америки, щоб тут для них зеднати симпатії, то можемо заявити, що вони стрінуться тут з великим спротивом і заставлять теж і нас до проти-акції. Зате, якщо ґен. Сікорскі хоче дістати від Америки допомогу для відбудови дійсно нової Польщі, дійсно демократичної, то ніхто тут проти цього не буде, а навпаки, буде тій справі помагати. Тільки, щоб так було, треба виразно заявити, яка це має бути Польща, в яких границях, з яким порядком. А далі, як є якісь пляни словянської чи середньо-европейської федерації, то вияснити, чому не згадується про Україну і український нарід? Ось про те треба заговорити ґен. Сікорскому: просто, ясно й чесно.

ІВАН ФРАНКО

Проф. Кленренс А. Менінґ, діючий виконний урядник Департаменту Східньо-Европейських Мов Колюмбійського Університету виголосив минулої пятниці в Колюмбії доклад про Івана Франка, в якому виказав дуже солідне обзнакомлення з творчістю Франка і тою цілою епохою, в якій Франко виростав і творив. Цей доклад був семий у серії викладів на українські теми, що влаштовані згаданим Департаментом разом з У. Н. Союзом.

Коротенький зміст докладу є такий:

З многих украніських світлих постаттей стоять на переді дві величі: Тарас Шевченко й Іван Франко. Два відмінні типи, що жили і діяли в ріжних часах. Шевченко, хоч життя його дуже траґічне, являється дуже романтичною фіґурою: з кріпацтва до викупу з неволі, а потім до академії, з пониження до слави, до вступу між найкультурніші осередки, щоб зараз потім попасти в нову неволю, на заслання, де в дикому краю не дають йому навіть можности книжку читати, писати чи малювати. У Франка ішло все в далеко нормальнішім порядку. Він замалку міг вже дістати правильну освіту. Пішов в правильному віці до ґімназії, а потім на університет, здав докторат і готовився обняти університетську катедру, яка йому, очевидно, цілком слушно належалась, а якої не дістав завдяки переслідуванням влади. А далі вженився, мав діти і хоч працював у злиднях, але жив, назагал, життям інтелектуала. Тому і писання його дуже реалістичні, зрівноважені, оперті на тому, щоб заставити українських людей думати та виконувати море отої дрібної праці, якої треба для поступу нації. Я, казав проф. Менінґ, особисто волію оту емоціональну силу, яка бє з Шевченка, коли читати, наприклад, його „Гайдамаки", бо вона торгає всіми нервами людини, але рівночасно зазначую, що нарід повинен бути вдячним за те, коли має таких велитнів як Франко, що не такі емоціональні й вибухові, але зате повні спокійної віри в поступ людини і суспільства і тому працюють систематично, й програмово, усуваючи крок за кроком те, що стоїть на перешкоді поступови. Ось такою людиною був Іван Франко для України і людства. Як науковець, глибоко вдумувався в усі проблеми дня. Був великим демократом у найкращому розумінню того слова. А це тому, що сам собою давав приклад, як треба поступати, щоб ті ідеї вкорінились в суспільство. Сам тяжко працював і заповнював своєю працею усі діри в українському політичному й культурному життю. Проповідував, щоб використовувати усі нагоди, яке дає навіть і тяжке життя під Австрією, на те, щоб підносити народні маси культурно й економічно. Фанатично вірив в працю і працюючу людину. І працею мірив вартість одиниці й громади. Тому боровся часто й з власним громадянством, з тими, що то казали, що „люблять нарід", що є „патріотами", а на ділі були такими, що хотіли працю для ідеї заступити блоферством і гумбуґом, пустими деклямаціями, вірнопідданчими заявами. Якщо такою має бути любов до свого народу, казав Франко, то він не любить „Руси". Він визнає тільки одну любов: доказану працею, відплатою тому бідному, нещасному, мужицькому народови, який стягнувся на те, щоб його післати до школи і вивчити на такого, з якого булаб якась користь. Тому праця для народу не є для нього чимсь особливишим, а в першу чергу: сповненням обовязку, зворотом затягненого довгу.

Коли поглянути на те, що ділось в світі, а також і в інтелектуальній Америці, коли діяв Франко, то приглянувшись тому, що писав Франко, відразу пізнати, що він був продуктом епохи. Він відбивав усе те, що було тоді найкращого в умах людей, що в тому часі творили, пробиваючи по ріжних краях шлях демократичним ідеям. А були це тяжкі часи. І тому віє смутком з многих творів Івана Франка, головно з його поезій. Але загально пробивається в нього велика віра, що переможе таки „Вічний Революціонер". Себто цей дух, що рве тіло до бою за поступ, щастя і волю, якого не може зломити ніяке насильство, ніяка диктатура, якого кольору вона не булаб, ніяка армія, хочби і найліпша й найсильніша. Вічний революціонер не уступить пітьмі й насильству і не дасть себе спутати. Він знайде навіть такі примітивні способи оборони, як їх виявляє простий нарід в повісти Франка „Захар Беркут", де саме найкраще видно, як то діє демократія. Поволи, спочатку незорганізовано, а потім піднімається з цілою силою як стихія і вкінці перемагає й найбільшу силу. Ось ту силу знаменито відчував Іван Франко і так пречудно змалював її в своїй повісти „Захар Беркут". Якщоб тільки вона могла появитись у відповідній формі в Америці, вона цілком певно знайшлаб і тепер величезну масу людей, що читалиб її з приємністю. Бо й в Америці був період, де було повно таких повістей і коли вони були „бест селерс". Тепер дещо змінився смак. Але нові обставини, нова боротьба за заховання демократичних ідеалів, заставить скоро й американську читаючу публику вернути до того сильного „примітиву", що закріпив американську демократію. На тім „примітиві" закріплював Іван Франко й силу української нації, згідно з давніми демократичними традиціями козацьких і давніших часів. Силу характеру Франка пізнати по тому, що хоч довгий час його хліб насушний залежав від праці в польських часописах і журналах, він відважився заквестіонувати „Конрада Валенрода", твір найбільшого польського поета, Адама Міцкевича, за те, що ця поема побудована на тому, що: одинокою зброєю невільника — є зрада. Франко назвав таку науку отруєю. І за те наразився на дуже гострі виступи з польського боку і на втрату праці. До найбільшої висоти дійшов Франко у своюму „Мойсею", творі великої мистецької вартости, де змалював чудово образ народнього провідника, що веде нарід до визволення з неволі, стрічаючи на шляху тяжкі перепони ще й з боку рідних демаґоґів. Тут Франко надзвичайно гарно підкреслив віру в ідеали,-ось ту, що не сміє ніколи податись чи в сумнів попасти. Франко ту віру мав, але ніколи не припускав, завалений ціле життя дрібною працею, що вже так скоро, бо два роки по його смери, його нарід знову підніметься і пірветься будувати свою власну державу на таких ідеалах, які він визнавав, які обороняв. Як знаємо, зайшли акі зміни, що український нарід знову опинився в неволі. Але не минуло 20 років, як він знову зголосив своє право на самостійне життя. Цей процес ще не скінчився. Він щойно зачався. Настає новий порядок, а український нарід зголошує своє право заняти у тому новому порядку те місце, яке йому справедливо належиться і яке він повинен заняти.

По відчиті сттавлено проф. Менінґови довгий ряд запитів, звязаних з індивідуальністю Франка, на що докладчик давав широкі відповіди, виявляючи знамените розуміння творчости Франка. При кінці присутна молодь подякувала проф. Мінінґови оваційно за його цінний доклад.

„Великими вбивниками людства", як подає загальна обслуга здоровля в Злучених Державах, є недуга серця, ниркової недуги і запалення легенів.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ВТІК ВІД ЖІНКИ

(2)

Чани майже ціле обросле очеретом і окружене болотами, де громадяться дикі качки. Також гуси, коли летять на північ, попасають тури. Я дуже часто ходив на полювання. За кожним разом моя непрошена „ганум" бігла за мною, щоби бути коло мене. Я заборонив їй це, з чого Суліман був дуже невдоволений. „Ганум" попросту була в розпуці.

Одного дня приловила мене, коли я вертався з полювання, обладований качками. Здіймаючи з мене міх повний качок сповним голосом спитала:

— Мій пан все ще гнівається на Бібі?

Я зрозумів, що надходить рішуча розправа. Мені аж зимно зробилося!

— Я на тебе не гніваюся, дівчинко, — відповідаю сміхом, покриваючи мій клопіт.

— Я вже не дівчинка, коли тато і брат дали мене тобі за „ганум"! — крикнула гнівно.

— Чейже ти не моя жінка! Моя віра забороняє мені женитися з магомеданкою, Бібі.

— Я твоя собака і невільниця. Хочу молитися до твого Бога, як ти молишся! — сказала, опускаючи свої прегарні очи.

Ситуація була грізна. Мені потрібне було товариство будьякої третьої особи, щоби Бібі-Айне на хвилю мусіла відкласти галку, що вона моя „ганум". Та в степу, крім нас двоє не було нікого; до хати було ще добрих пять кільометрів.

Гарна кірґізка ішла побіч мене. Її голосний віддих і роздуваючийся ніс свідчили про розбурхану кров і рішучість дівчини. По довгій мовчанці промовила:

„Ганум" питає тебе, пане мій, чи тобі подобається? Чиж я не гарна, не зручна і не сильна? Чи мій спів і мій танець не зворушують твого серця, пане мій? Дай відповідь, бо не знаю того і по ночах плачу. Диви! Я вже виплакала очи! Найбільше це ліве око! Диви!

Підвелася на вспятках і глянула мені в лице своїми „виплаканими" очима, найбільше тим лівим оком, котре вилискувалося як кришталь і цілком не виглядало як виплакане.

Я спустив очи і погладив дівча по волоссю.

— Всьо є добре! Твої очи світяться, як зорі, мала Бібі, — сказав я.

— А! — сплеснула долонями, кинувши міх зкачками на землю. — Це значить, що мої очи подобаються мому панови?

— Дуже! — випалив я необережно, бо привик був говорити жінкам лише милі річи, ще як вони самі допрошуться.

— Я така щаслива! — казала Бібі, скачучи як коза. — Возьмеш мене з собою до великого міста? Буду твоя „ганум"?

— Боже Великий! І ти пророку Магомете! Знов питання!

Я мовчав. Моя „ганум", вже цілком успокоєна, стала мені розказувати:

— Вимовитися від дівчини, котру дають як „ганум", то те саме, що засудити її на смерть. З нею вже ніхто не ожениться і вона, ратуючися перед насмішками і погордою, мусить відобрати собі життя. У кірґізів діється так від прадідів!

— І нема способу, котрий позволив би такій, чужими руками зліпленій парі розійтися без покривдження дівчини? — питаю.

Лиш тоді ганьба не паде на голову непринятої „ганум", коли мужчина відійде так, що очи покиненої дівчини не побачать його в хвили, коли кінь або віз рушить. Дівчина тоді розплітає косу, і так ходить три дни. Пізніше вириває чотири волоси і кидає їх в ту сторону, в котру відїхав мужчина. Разом з волоссям щезнуть також спомини про нього. „Ганум" стає назад звичайною дівчиною і може бути віддана іншому.

Вже видко було дим з нашого табору. Я пустився скоршою ходою, щоби не розпочинати наново розмови, а головно, щоби спекатися дальших питань.

В моїй голові стала колотитися лиш одна гадка:

— Відїхати відси так, щоби очи Бібі не бачили мене. Та як це зробити? В степу скрізь досягнуть мене бистрі очи Бібі-Айне і Сулімана. Я не хотів наробити дівчині якої біди з моєї причини, як її не прийму.

— Втікати, втікати!

Інших гадок у мене вже майже не було. Найбільші полководці перед рішучими боями не думали про способи зломання сили ворога так завзято, як я про способи утечі від прегарної як весна, сміливої як степовий вітер, силою накиненої мені на жінку-ганум кірґізочки.

Нарешті ми скінчили наші роботи на Чанані й рушили в сторону міста Каїнськ при сибірській залізниці.

Суліман і Бібі не спускали з мене ока і не відходили від мене на хвилинку. Мабуть потерпали, що я міг би втекти.

Перед часом я не хотів про все те нічого сказати професорови. Він був розсіяний і балакун і міг поперехрещувати всі мої пляни, які вже доспівали в моїй голові.

До залізничої стації ми приїхали на годину перед приїздом поїзду. Я взяв професора на бік і шепнув йому, щоби раз коло разу давав якісь роботи Сулімановн і дівчині.

Надійшов поїзд. На пероні розпочалася біганина, метушня, гамір і крик. Вони цілком заголомшили вихованих тихим степом кірґізів, що опинилися в такій товпі.

Саме на таке заголомшення я рахував.

Я постійно крутився коло Сулімана і коло його сестри, нічим не виявляючи моїх нікчемних намірів, що в моїй душі загніздилася гадина зради. На зверх я був цілком спокійний і зрезиґнований.

В крамі коло стації я купив срібну браслету з зеленими уральськими хризолітами і дарував дівчині. І її братови, мому кунакови і... шуринови дарував я такий перстень.

Обоє не тямили себе з радости. Викрикуючи з утіхи, одно одному показувало свій скарб. Неначе на хвилю забу-

(Докінчення на стороні 3-тій)

ПАНАМСЬКИЙ КАНАЛ

(Як є тепер з середньо-американськими республиками?).

Війна, яка ведеться в Европі, діткнула глибоко й Америку, зокрема республики Середущої Америки, що стали тереном пропаґанди, для якої є добрий терен, бо в них спідний торговельний занепад і видно економічну крізу. Ось та пропаґанда є поважною загрозою для Панамського каналу, який може бути наражений на ріжні саботажні акти. На ту тему пише Розіта Форбес.

Нікараґва, каже вона, повна вульканів, думає про свої метали, яких покупцем була Німеччина. Ґватемаля щаслива, бо її овочі забирають американські компанії. Коста Ріка втратила італійський ринок для збуту кави, але що трохи заробляє на ґумі й бананах. Бизнес Панами тісно звязаний з каналом.

Та ще більше потерпіли краї над Карібським морем, що звикли були продавати більшу частину своїх продуктів Злученим Державам.

Панама, Гондурас, Куба, Ґватемаля, Мексико, Нікараґуа і Ель Сальвадор належали всі до тої самої катеґорії, що продавали від 61 до 88 відсотків своїх мінералів, нітратів, нафтового палива, шкір, футер, вовни, какао, овочів, меляси, цукру і льняного насіння свому великому сусідови. Економія цих республик і їхня політика є тому безпосередньо злучені з такимиж справами Злучених Держав. Колюмбія, Коста Ріка, Гаїті і Домініканська Република не є так сильно залежні від Вашинґтону, бо тільки менша половина їхнього експорту іде до Північної Америки. Венеуеля є близько злучена з голяндським Куракао, бо її тяжка і неповоротна фльота, подібна до пеліканів, перевозить її нафтову ропу до рафінерій на островах і тому вона висилає лиш 13 відсотків безпосередньо до Злучених Держав. Та її продукція є під контролею американських фінансів.

Так є, що мешканці Середущої Америки бояться орґанізації. Вони є сильними індивідуалістами. Обєднання і кооперація мають для них невелике значіння. Пересічний мешканець Середущої Америки не хоче забезпечення, яке предкладає Вашинґтон. Він волить ґемблювати в політиці й ждати на нагоду скорого збагачення обіцяного націвськими аґітаторами.

З другої сторони він не хоче підпорядкувати цілого свого способу життя німецьким взірцям.

Один мешканець Коста Ріки сказав раз таке: Німеччина купує те, що ми не можемо продати нікому іншому, а вона продає нам в заміну те, що ми бажаємо собі; з другої сторони Злучені Держави стараються, щоб ми купували те, чого вони самі не можуть вживати, без огляду на те, чи ми це потребуємо.

Це є типічна заввага. Шість місяців тому Середуща Америка могла дуже скоро одержати німецькі товари, доставлені їй італійськими пароходами. Зате, перед розпочаттям війни, вона мусіла чекати найменше шість місяців на британські замовлення. Також треба знати, що Німеччина не дуже журиться тим, коли тратить на своїй торговлі, бо її головною ціллю є пропаґанда, каже Р. Форбес. Німецькі аґенти купували часто замовлені товари в Північній Америці, зміняли торговельну марку на „випродуковане в Німеччині" і доставляли товар скорше, як було умовлене і ліпший. Наслідком того бизнесовці в Середущій Америці почали приходити до переконання, що на Німеччину можна числити.

Форбес каже далі, що коли британцям вдасться відперти Гітлерівську інвазію, то це матиме надзвичайні наслідки на західньо - атлянтійський світ. Багато мешканців Середущої Америки говорить так: Якщо Британія зможе врятувати себе, то Рузвелт буде мати нагоду врятувати нас!

Тим чином можна сподіватися, що Вашинґтон, а не Берлін, буде тим, що створить нову форму стабілізації для кооперації з краями довкола Карібського моря.

Один мешканець Нікараґви сказав раз таке:

Британія ніколи не вважає себе в війні, як довго не стріляють ґармати і не падуть бомби. Тут в Середущій Америці Німеччина воює з Британією від 6 років. Вона має армію, що складається з кількох соток тисяч бесідників. Можете їх назвати пятиколюмністами, або як вам подобається. Одначе памятайте, що ця армія складається з банкирів, індустріялістів, інжинірів, крамарів, торговельних аґентів, корабельників і залізничників. Її офіцирами є німецькі консулі.

У тій Панамській полосі все діється з мілітарних причин. Оселями є ціла низка таборів і ґарнізонів. Третя частина населення є вояки. Каналова адміністрація піклується дорогами, будує доми, занимається транспортом, удержує шпиталі, школи і клюби як для користи війська як й для своїх робітників.

Панама є американським звеном між двома океанами як теж між двома противними собі настроями умів.

Далі пані Форбес твердить, що Панама заявила свій намір піддержувати загально-американську політику президента Рузвелта, але в часі недавніх виборів перемогла при помочі терору партія, що правдоподібно не репрезентує більше як четвертину виборців. Фашиствські орґанізації попирали теперішнього президента Арнульфа Аріяса. Новий режім матиме отже труднощі з попертям політики президента Рузвелта для охорони Америки.

Оборона Каналу.

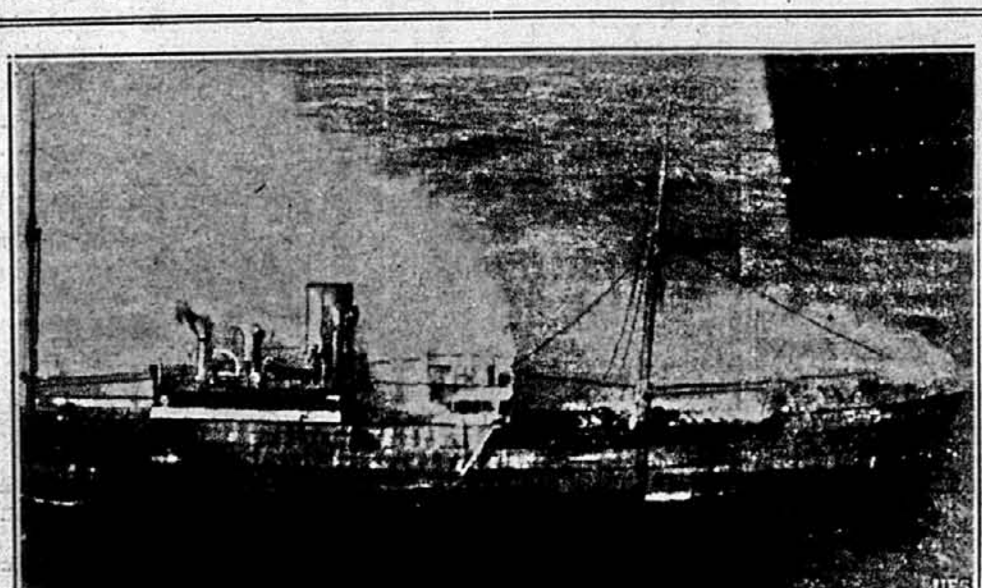
Форбес пише дальше, що один однісенький Панамський горожанин, якому буде видаватись, що Німеччина буде корисніша для його краю як Британія або Злучені Держави, може наробити досить шкоди у Каналових тамах, щоб перервати комунікацію, так потрібну для британців.

Кожного року пересічно 1,780 американських і 1,281 британських торговельних кораблів переходили через цей канал. Їдучи на схід везли вони будівляне дерево, нафту, залізну руду, цукор, нітрати і збіжжя. Колиб конечність вимагала, то всі ті ладунки можуть бути перевезені залізницею через Панамський просмик, а нічний перевіз подвоївби скорість воєнних кораблів, переїжджаючих з одного океану до другого. Одначе безперервний переїзд через канал залежить не лиш від світового миру, але також від того, щоб не було ніяких актів саботажу. Нетри майже доходять до каналу, а побіч каналу переходить залізниця. Невидимі покриття закривають численні великі ґармати й їхні цементові приміщення. А ця невидимість поширюється теж на заслонення рухів 25,000 вояків і літаків, що сторожать і кожної хвилі можуть піднестись вгору.

Усі головні точки вздовж каналу це пристані, що находяться глибоко в землі. Морські пароходи сторожать води каналу з кожної сторони з субмариновим пристановищем і стацією гидроплянів у Крістобал. Бомбовики і літаки стоять у резерві в найближчих аеродромах. Експерти уважають канал за нездобутий від сторони моря. Говорять, що великі прибережні ґармати можуть запобігти тому, щоб неприятельські кораблі не наближились до побережжя. З атлянтійської сторони Злучені Держави мають базу в Ґватанамо на Кубі, а вузькі просмики між Дівичими Островами дадуться легко оборонити. Повітряний атак зо сторони Тихого океану міг би бути успішніший, якщоб неприятельські воєнні літаки, охоронювані новими японськими воєнними кораблями, могли полишитися на морі, здалека від досягнення їх ґарматніми кулями. Але в той спосіб їм прийшлось би тяжко вдаряти влучно в каналову машинерію, яка в більшій части є схована під землею.

У Мірафлорес, третій великій греблі, можна бачити цілковите подвоєння механічної контролі, укритої в цементі під землею. Якщоб неприятельським аеропляном повелось оминути сильну сторожу, тоді вони могли би збомбардувати браму греблі у Ґетун. Одначе там можна би скоро перевести направки при помочі понтонових гребель, що находяться під рукою. У той спосіб озеро Ґутун не полишилось би без води, а кораблі не осілиб на дні.

Злучені Держави є вповні свідомі конечности особлившої охорони каналу. У входах до каналу уміщено сіти проти підводних лодок і пороблено проби з димними заслонами. Одначе саботаж є проте можлива. Тому треба Британській Імперії при співпраці Злучених Держав подбати про кредити і ринки збуту, щоб виперти вплива Німеччини в головних републиках, що охороняють або сусідують з Панамським Каналом. Таке дораджує пані Форбес.

ЗАЛОГА ЙОГО ПІДПАЛИЛА. — Дими пдносяться з німецького корабля „Айзенах" у Коста Ріці. Уряд його захопити урядові. кажe, що підпалили корабель самі моряки, щоби не дати Поліція арештувала за участь у заговорі 120 людей, котрім закидує підпал.

Конвенційні Проекти

[6]

Тов. Запорозька Січ, від. 21. У. Н. Союзу в Бінґгемтон, Н. Й., на своїх місячних зборах, що відбулися дня 2. березня б. р. ухвалило такі проекти:

1) Поробити відповідні заходи, щоб приступити до злуки українських запомогових орґанізацій в одну спільну орґанізацію, бо ми вважаємо, що злука є можва і конечна.

2) Вибирати головних урядників з ріжних стейтів, бо тоді буде більша моральна і матеріяльна користь для Союзу. Розкинені урядники по території де існують відділи У. Н. Союзу, мали би нагоду більше стрічатися з членами в кожній закутині і допильнувати відділів та зросту орґанізації. Не вибираймо як дотепер по кількох головних урядників з одного міста. Добро У. Н. Союзу має бути ціллю головного урядника. Повищий плян вибору головних урядників повинна виробити статутова комісія в порозумінню з головною управою Союзу, так щоби вже на конвенції, перед виборами головного уряду, можна було познайомити делеґатів з новою системою виборів та предложити конвенції до одобрення. Тоді буде нагода порозумітись делеґатам між собою, та вибрати відповідних кандидатів на головних урядників.

3) В ділянці приєднування нових членів до Союзу наставити більше спеціяльних орґанізаторів, котрі розуміють своє завдання. Таким орґанізаторам буде лекше зводити конкуренцію з чужими компаніями. Коли буде більше орґанізаторів, то буде більша нагода відвідати частіше відділи та давати вказівки членам до дальшої праці для добра та зросту Союзу.

4) Урядовий орган повинен поміщувати більше матеріялу в орґанізаційних справах. Він отримується з членських вкладок, а тому повинен присвятити більше місця для орґанізаційних справ. Це дасть заохоту членам дописувати більше до органу в орґанізаційних справах, більше інтересуватись Союзом та більше бути діяльними як досі.

Василь Кліш, предсідник;
Микола Чубіняк, касієр;
Т. Смик, секр. і делеґат.

Микола Голубець.

ЖІНОЧІ МАНАСТИРІ У СТАРОМУ ЛЬВОВІ

З „Домової Історії владики Петра Білянського довідуємося дещо про життя у „панянському" манастирі з останніх років перед його касатою.

І так під датою 21. листопада 1780 р. читаємо такий опис постриження в черниці панни Теклі Раковської „уродження шляхетського" і то латинського обряду. Церемоніяром був катедральний крилошанин о. Юрій Дорожинський, на святі був владика Білянський, а якийсь чернець чину Реформатів виголосив проповідь. Наприкінці опису цілої церемонії завважує хроніст, що новопострижена черничка крім багатьох прикмет, якими вивінувала її природа, „прекрасним аж до подиву голосом є відзначена"...

В архіві митрополичої капітули у Львові зберігається „Помяник" Введенівського манастиря, що початий коло 1660 р., у 1708 р. був переписаний монахом Теофілем Дунаєвським, а відтак до кінця XVIII. віку доповнюваний.

З жіночих прізвищ „Помяника" заслуговують на увагу: ігуменя Олександра Датицька (1661), варшавська обивателька черниця Серафина Чолганська (1756), пані Катонія Папарова в чернецтві Сусанна, Марія Попелівна, Евдокія Блонська та інші. Як бачимо, серед черниць переважають „шляхетно уродженці" і це надає Введенівському манастиреві позаміщанського характеру.

В 1781 р. поклав владика Білянський угольний камінь під будову нової церкви й манастиря, алеж до касати в 1784 р. успіли черниці збудувати тільки манастир, нинішню касарню. По касаті перейшли черниці до Словіти та Яворова. Манастирські будинки та ґрунти продано в 1812 р. на ліцитації міщанинові Шульцові за 2,000 фльоренів. Від нього купив поманастирські ґрунти аптикар Томанек, що в свою чергу продав їх у 1828 р. автрійському урядові за 16,000 фльоренів. З того теж часу датується пристосування поманастирських будинків до касарняних цілей.

Деревляну Введенівську церковцю, разом з іконостасом і престолами, закупила громада Мачошин у Жовківщині. Та в 1886 р. Мачошин збудував собі нову муровану церкву, не залишаючи по старій ні сліду. А шкода, бо в старій церкві були поманастирські ікони з XVII. в. з вотивними інскрипціями львівських міщан-фундаторів Гуриловичів, Терлецьких та інших.

Поза Катерининським (Онуфріївсьим) та Введенівським манастирями існувала ще у Львові цікава манастирська ефемерида, що нею був приватний манастирець сестер Лянґвішівних у половині XVII. віці.

Пан Гавриїл Лянґвіш, зукраїнізований грек, що поселившись у Львові експортував до Туреччини сирівці, а відтіля привозив добірну турецьку зброю, мав щастя до інтересів, али не дав йому Бог синів, яким би міг залишити у спадщині свої склепи й маєтки. Зате благословив його Господь дочками. Мав їх аж сім.

Одна з них, невідомого імени, померла молодо, а її прегарний портрет зберігся на віку домовини в підземеллях Успинсьої церкви. Друга, Варвара, вийшла за шляхтича Томковича; третя, Софія, за міщанина Дорофієвича, четверта, Марія, за шляхтича Пославського, пята, Олена, за купця Альвізія, а дві останні — Кандида й Олімпіяда, постриглися в черниці.

Хоч у тому часі існували у Львові два жіночі манастирі — Катерининський (Онуфріївський) і Введенівський, то Лянґвішівні не вибрали собі жадного з них, але з належного їм від батька „віна" збудували собі власний манастирець-богомільню.

З відомостей, поданих Криловським, у моноґрафії Львівської Ставропіґії (Київ 1903, ст. 114—118), з записок Львівської Ставропіґії під 1641 р. й Петрушевичевої „Сводної Літописі" (Львів 1874, ст. 86) довідуємося, що цей манастирець Лянґвішівних був затверджений спеціяльною грамотою короля Володислава IV. з дня 3. березня 1637 р.

Містився він у власному домі Лянґвішів, що стояв „у самому куті, позаду дому Рогатинця з одного й позаду дому Михайла Альвізія з другого боку" (більш-менш на місці офіцин нинішнього будинку „Дністра") й припирав уже до жидівської дільниці. Жиди, вважаючи профанацією своєї божниці „Золотої Ройзи" таке близьке сусідство християнської богомільні, внесли до маґістрату й короля позов, мовляв манастирець Лянґішівен, припираючи своєю стіною до божниці, ослаблює її будинок...

Маґістрат, під натиском короля, перевів льокальну візію, яку опроваджував сам Лянґвіш. Старий купець знав, як вести діло і не тільки належно вгостив і обдарував комісію, але запевнив її, що його дочки-чернички „за його милість короля, за Річпосполиту й за місто, день і ніч моляться до Бога".

Комісія списала протокол, з якого довідуємося, що манастирець Лянґвішевен був зразково уладжений, з келіями, рефектарем й каплицею, як і велить манастирська реґула чину св. Василія Великого. Каплиця була від долівки до стелі прикрашена ріжними іконами; посередині був іконостас з царськими вратами, гарно столярською роботою виконаний; за вратами був мурований вівтар, а за ним ікона Спасителя. Перед вівтарем стояв пульт з церковнословянськими (в ориг. „руськиман") книжками. Тільки священичих риз і літурґічного приладдя комісія не найшла.

Природним ходом справ, маґістрат виточив Лянґішеві процес за створення „покутного манастиря" без відома й дозволу влади. Та звідомлення комісії було настільки прихильно зредаґоване, що процес закінчився компромісовим рішенням: влада залишила манастирець у спокою, але під умовою, що сестри-чернички не запишуть свого дому й манастиря Василіянському Чинові, але, як обєкт приватної власности, своїм законним спадкоємцям.

Що сталося з манастирцем, не знаємо. Тестамент старого Лянґіша до нас не зберігся. По смерті вдови по ньому, Пелягії Лянґішевої, готівка й вірительності Лянґвішів у сумі 18,000 зол. перейшла на трьох дочок, мж ними й обох черничок, а „багатий крам" Лянґіша, званий „бабичівський" (куплений у Хоми Бабича), перейшов на Успенську церкву. Згідно з волею бл. п. Пелягії Лянґішевої, дохід з того краму мав іти „на оливу до лямпи, що над гробом мого подруга висить". (Кінець).

ВТІК ВІД ЖІНКИ

(Докінчення зі сторони 2-гої)

ли, що коло них стоїть їх „муж і шурин".

Той муж і шурин, той зрадник уважно слідкував за вказівкою великого годинника на пероні.

До відходу поїзду було пять мінут... три... дві...

Кірґізькій парі я показав, як то камінчики міняться, коли їх держати просто до сонця.

Аж крикнули здивовані і захоплені.

Коли так обоє втопили свої очи в красках камінчиків, я вкрутився в товпу, обійшов поїзд і станув при сходках не того ваґону, в котрім вже цілком виґідно усадовився професор, та не від сторони двірця, а з противної сторони.

Дзвінок задзвонив, свиставка свиснула, машина глибоко зітхнула. Поїзд здриґнув, колеса стали обертатися. Я вскочив до ваґону і зачаївся так, неначе би скрадався до оленя.

Цим разом я був звіром, що ховався між баґажами і юрбою подорожних третої кляси.

Майнули останні зворотниці стації, останні ліхтарні, останні будинки... Я ще не ішов до ваґону, де сидів професор, бо потерпав, що побіч нього побачу солодко усміхнене личко моєї „ганум". До професора я пішов аж на слідуючій стації.

Я мав щастя! Ганум не була там! Мої хризоліти спасли мене. Суліман і Бібі мабуть ще подивляли ґру красок і світла. Коли поїзд рушив, „ганум не бачила лиця зрадника „мужа".

Люба, прегарна Бібі-Айне! — думав я. — Тепер ти розплітаєш твої чорні коси, сандалом і піжмом напущені; вириваєш чотири волоски, щоби їх кинути за зрадником, чи на всі чотири сторони світа, щоби вбити спомини про мене!

(Кінець).

НЕ ДАВАТИМУТЬ ІНФОРМАЦІЙ

БЕРЛІН. — В Берліні й Римі проголошено одночасно, що не даватимуть ніяких інформацій для висилки в світ від 8. години вечером до 7. години рано. Це має бути „зо стратеґічних зглядів і воєнної тайни".

КРЕМЛІН ВИТАЄ МАЦУОКУ

МОСКВА. — Японський міністер заграничних справ Мацуока говорив три години з советським премієром і комісарем заграничних справ Молотовом, а потім бував на ріжних обідах, в опері й т. д. Каже, що „всюди дуже приємна атмосфера".

ПІДНОСЯТЬ ПОДАТКИ

ЛОНДОН. — Щоб зрівноважити буджет треба було Великій Британії піднести доходовий податок на 50%, як теж притягнути до плачення податку два міліони таких осіб, що досі такого податку не платили.

АНҐЛІЯ ТЕЖ БОМБАРДОВАНА

Лондон мав 18 днів спокою. Та тепер знову був бомбардований, як були бомбардовані теж і міста по цілій Анґлії. Британці бомбардували знову Брест та інші пристані під німецькою контролею.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЮНГСТАВН, О.

Свято Басарабової.

Заходами трьох місцевих організацій — відділу 348 У. Н. С., Союзу Українок ч. 11 і У. З. Хреста ч. 60., відбулося в нас 2. березня ц. р. свято в память Ольги з Левицьких Басараб. По Службі Божій о. Понятишин відправив у церкві св. Тройці панахиду, а в годині 3-тій відбувся святочний концерт.

Концерт відкрила коротким вступним словом п. М. Періг, голова свята. Далі виступив хор „Боян" під проводом п. А. Когута, відспівав декілька пісень. Святочну промову виголосив о. П. Понятишин. Опісля виступив діточий хор під проводом п. А. Когута. Деклямацію виголосила панна Оля Смеричанська. До збірки забрала слово п. А. Рапава. Сольо відспівала маленька донечка громадян Васькових. Знов виступив хор Боян і відспівав кілька пісень.

Промову в англійській мові про Ольгу Басараб виголосила панна К. Юростовська, по чім знов виступив хор Боян. Кінцеве слово виголосила предсідниця свята М. Періг і подякувала присутним за участь в святі. На закінчення свята відспівав хор „Ще не вмерла Україна".

Збірка зо свята принесла $30. По обтягненні розходів $15 вишлеться на народні цілі. Зложили по $1: М. Юростовська; по 50 ц.: М. Періг, М. Кузняк, С. Ворожбит, І. Павловський, П. Винник, І. Дубас, Н. Юростовський, І. Субидло, И. Венгжин, М. Стахура, П. Біглий; по 25 ц.: П. Натищак, Н. Генташ, Ф. Васько, п. Скубяк, Т. Ворожбит, П. Волошин, К. Ніколишин, Гарміч, М. Мушинський, С. Зибик, П. Кот, Т. Намовський, С. Мош, В. Павлик, І. Маркевіч, Р. Маркевич, М. Тарнавська, А. Морозко, А. Мотилинська, Ю. Грицько. Решта дрібними.

Анастазія Циктор.

БРУКЛИН, Н. И.

Шевченківське Свято.

В неділю, 16. березня ц. р., заходами бруклинських Центральних Організацій відбувся в У. Н. Домі концерт в честь Кобзаря України, Тараса Шевченка. Концерт відкрив вступним словом голова Централі, о. сов. А. Лотович і гарно змалював життя Шевченка. Хор української молоді під проводом учителя п. В. Савицького відспівав Заповіт. Скрипкове сольо відограла панна Олена Гапанович. Гром. Андрій Цьопа, барітон із сильним голосом, відспівав „Гетьмани", і „Зацвили долини", обі арії уложені М. Лисенком, а слова Шевченка. Акомпанiював п. Петрів. Публика нагородила ці виступи рясними оплесками. Сопранове сольо мило відспівала молода панночка Отимбрайт, при акомпаніяменті панни Галі Слободзян.

Святочну промову про Тараса Шевченка, його життя і духову спадщину, залишену українському народови, виголосив ред. Е. Ляхович. Молодечий хор під проводом п. Савицького виконав кілька пісень, діставши рясні оплески від публики. Дуже гарну деклямацію, з запалом, виголосила молода дівчина, Леся Костів. Накінець щераз виступив хор і відспівав декілька точок, закінчивши концерт українським національним гимном.

Концерт випав достойно і приявні громадяни, що зібрались на нім чисельно, розійшлись морально скріплені домів.

Григорій Бардак.

НІМЦІ В АФРИЦІ. Залоги німецьких літаків у Африці.

СОБАЧА РОДИНА. — Щоб ця сука могла вродити ці щенята, лікарі мусіли зробити їй цезарівський розріз. Через те, що вона обандажована, вона не може годувати щенята власним молоком.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СКРЕНТОН, ПА. — Місячні збори Тов. Над Збруча, від. 280., відбудуться в неділю, 13. квітня, в годині 2 пополудні в Укр. Гор. Клюбі, 608 W. Lackawanna Av. Присутність всіх членів є конечна, бо є важні справи до полагодження. Рівнож напоминається членів, щоби старалися платити вкладки начас. — Р. Рубльовський, секретар.

PHOENIXVILLE, PA. — St. Peter & Paul Branch will hold there regular monthly meeting in the Ukrainian Hall on April 13th at 1 o'clock. The committee urges all members to come to the meeting. — Demetrus Chuck, secretary.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Збори Тов. Запорозька Січ, від. 75. відбудуться в неділю, 13. квітня, в годині 1. пополудні в галі У. Н. Дому, при Мартін ул. Маємо дуже важні справи до вирішення, тому обовязком кожного члена бути присутним на тих зборах. Напоминається довгуючих членів вирівнати свій довг; в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: Петро Костирка, предс.; Іван Слупецький, кас.; Михайло Присташ, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Збори Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 338., відбудуться в неділю, 13. квітня, в годині 2. по обіді в гали Укр. Нар. Дому на 2 вул., 213 Скунмекер Евню. Проситься всіх членів прийти на збори. Довгуючі мають вирівнати свої довги. — За уряд: Михайло Коваль, предс.; Павло Янковський, кас.; Микола Куц, сек.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Квартальні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292., відбудуться в неділю, 13. квітня, в годині 1. пополудні в гали У. Н. Дому. 4655 Мартин улиця., Обовязком кожного члена бути на цих зборах, бо це останні збори перед конвенцією. Отже, як хто має які завваги що до Союзу, хай прийде і вискаже. Рівнож проситься платити вкладки троха точніше. Деякі члени мають звичай, щоб їм все пригадувати, або таки до них йти колектувати. Панове, Майте вирозуміння і не чекайте, аж секретар прийде. Рівнож старайтеся приєднувати членів до Союзу. Чия жена або муж чи діти, не є ще в Союзі, хай впише безпроволочно, щоб їхні імена були в реєстрі свідомих українців. Іван Форись, предс.; Петро Кізел, секр.; Ілія Андрусевич, кас.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 336., відбудуться в неділю, 13. квітня, в год. 1. пополудні. Проситься всіх членів прибути на збори конечно, вирівнати свої вкладки й привести з собою нових членів до Тов. Сокіл. — Т. Кальмук.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Українського Культурного Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 291., відбудуться в неділю, 13. квітня, в У. Н. Домі, 2253 Вест 14. вул., в год. 12:30 пополудні. Проситься всіх членів прибути в означеному часі, бо маємо деякі справи до полагодження. — Стефан Каня, секр.

СТЕПЛЕТОН, СТ. АЙ., Н. Й. — Звичайний місячний мітінг Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211. відбудеться 13. квітня в неділю, в год. 2:30 пополудні. Проситься всіх прийти і вкладки місячні пополатити на галі. Мітінг відбудеться, як звичайно, на галі церковній 35 Варрен улиця. — Григорій Демкович, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Квартальні збори Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 13. квітня, в Укр. Хаті точно в год. 1:30 пополудні. Проситься членів усіх, щоби прийшли на ті збори, бо буде звіт контролі за три місяці і довідаєтеся, що ми зробили усі за три місяці в році 1941. Як також було би добре, щоб члени прийшли на ті збори і інтересувалися надходячою конвенцією У. Н. Союзу, де можнаб ухвалити пару проєктів для користи самих членів членів і розвою У. Н. Союзу. — Андрій Патра, секр.

ЮНГСТАВН, О. — Мітинг Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140., відбудеться в неділю, 13. квітня, зараз по Сл. Божій, 12:15, в У. Н. Домі, 525 Вест Рейн Евню. Кожний член має прийти на мітинг і вирівнати свої залеглі довги. Члени, що ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союзу повинні вписати дітей, бо для дітей це є найліпший іншуренс і члени повинні з цього користати. — С. Роган, предс.; Михайло Когут, кас.; І. Кравець, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Петра і Павла, від. 220., відбудуться в суботу, 12. квітня, 7:30 вечором, в сали 4950 So. Paulina St. Справа ювилейного свята 30 літ заснування відділу, і інші важні справи будуть до вирішення. Проситься членів обовязково прибути на збори. — В. Саган, предс.; Г. Гаврилюк, кас.; П. Жовнірчак, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 146., відбудуться в неділю, 13. квітня, в год. 1:30 пополудні, під ч. 13530 Charest St. Просимо всіх членів за присутність. Маємо багато важних справ до полагодження. Приводіть своїх знайомих, а ми впишемо їх в члени до У. Н. Союзу. — П. Андрушків.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Любов, від. 45., відбудуться в неділю, 13. квітня, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклін ул., в годині 2. пополудні. Проситься членів, щоби точно зійшлись, бо будуть перечитуватись проекта на конвенцію; хто має деякі добрі завваги, то мусить їх предложити на зборах до одобрення. Також повідомляється членів, що від. 447. злучився з відділом 45. Тому проситься, як би хто з від. 447. мав деякі справи, нехай зголоситься на зборах від. 45., а уряд полагодить всі справи. Не забувайте про вписи нових членів в ряди У. Н. Союзу. Хто має намір стати членом або вписати свої діти, нехай повідомить когонебудь з урядників, а буде сейчас обслужений. Від години 12. пополудні уряд полагоджує справи. Проситься користати з нагоди, щоб опісля бути вільним. — Василь Стриковський, предс.; Антін Гарасим, кас.; Теодор Малик, секр.

ТОМАСТОН, КОНН. — Звичайні збори Тов. Українська Січ і від. 421., відбудуться в суботу 12. квітня, в 8. годині вечером в Українській Гали на Проспект стріті. Проситься всіх членів прибути на збори, бо в нас такий звичай завели, що на збори половина членів приходить, а другі сидять собі дома. Кожний член, чи старий чи молодий, обовязаний раз в місяць прийти на збори, щоби переконатися, як організація розвивається, чи йде вперед чи на відворот. — За уряд: О. Шеремета, предс.; М. Шишінька, кас.; П. Чесьнік, секр

ГУДСОН, Н. Й. — Важні збори Вр. св. Йосафата, від. 273., відбудуться в неділю, 13. квітня, зараз по Сл. Божій в год. 12:30 сполудня в Гали Ветеранській V. F. W., 252 Warren St. Обовязком кожного члена бути на тих зборах, бо маємо важні справи до вирішення, як вирішити, де будуть відбуватися мітінги надалі. Також проситься довгуючих членів вирівнати свій довг на тім мітінгу. Хорі члени мають представити свій звіт, кілько були хорі. — За уряд: Лев Годованський, предс.; Михайло Лібрук, кас.; Павло Маряк, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. Згода, від. 358., відбудуться в неділю, 13. квітня. Проситься всіх членкиць прибути, бо є багато справ до полагодження. — Анна Карась, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Єдність, від. 163., відбудуться в неділю, 13. квітня, в годині 1. пополудні в домі Горожан, 847 Н. Френклин вул. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до порішення. — Уряд.

АЛЕНТАВН, ПА. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147., відбудуться в неділю, 13. квітня в 2. год. пополудні, на гали парохіяльній, 803 Фронт стр., бо 3-та неділя в місяци на 20. квітня, то є на наш Великдень. Проситься членів повідомить одні других і прийдіть на означений час. Напоминається членів, щоб старались платети свої вкладки найдалі до 25. після статута. Члени суспендовані найвирівнають свої вкладки і будуть приняті наново. — За уряд: Й. Машковський, пр.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ФРАНКФОРД, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 268., відбудуться в неділю, 13. квітня, в год. 2. пополудні в У. Н. Домі. 2171 Вакелінг ул. Проситься всіх членів прибути на збори. Маємо важні справи до полагодження. Обовязком членів приходити частіше та старатись платити свої вкладки. Проситься членів не забувати про нових членів до У. Н. Союзу. Сповнім свій обовязок. — Уряд: М. Андріїв, р.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

ДЖОЛІЕТ, ІЛЛ. — З причини свят Воскресения Христового місяч збори Відділу 111. відбудуться 13. квітня в 2. годині сполудня в гали, де звичайно. — За уряд: І. Гуцул, гол.; І. Федак, скарб.; О. Бернадин, секр.

ЛОРЕЙН, О. — Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 50., відбудуться 13. квітня, в годині 1. пополудні, в гали 2545 Іст 33 Стр. Проситься членів прийти на збори, бо е важні справи до полагодження. Кожний член має явитися до мітінг, хіба що робить або хорий. — М. Шемичик, секр.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ РОСПРАВУ. — Гарі Бриджес, провідник морських робітників на побережі Тихого океану, приготовляється до росправи за комунізм. Коло нього його адвокатка й провідник сан-франсіської ради юній Конгресу Промислової Організації.

Винайдено камеру до фотоґрафування пальців, щоб одержати відтиски, замісць вживання чорнильних подушочок.

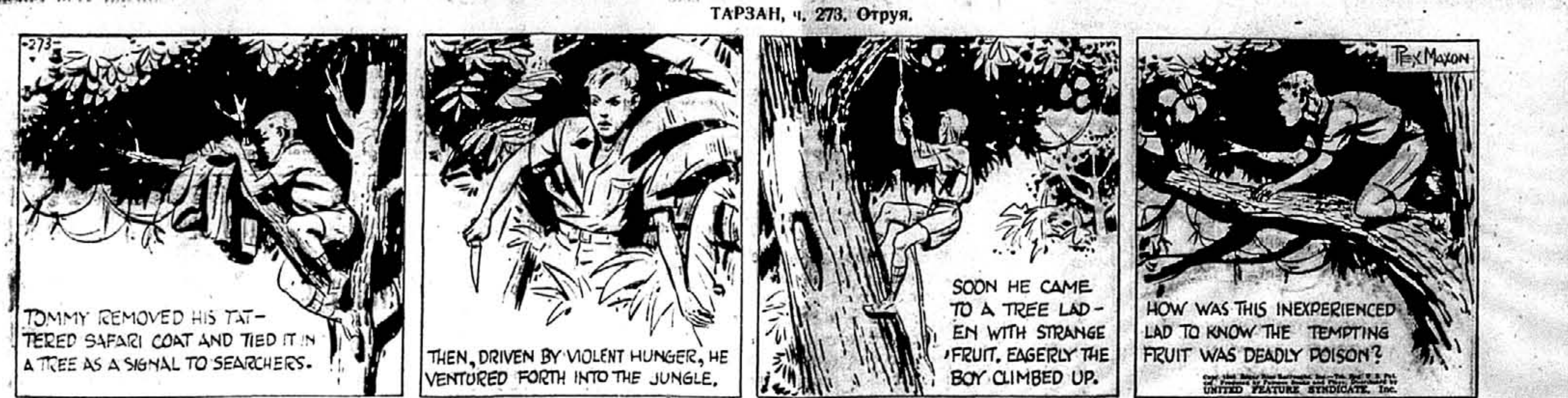
—o—

Кава матиме багато інший смак, якщо на дно кавника дамо одробинку соли перед заваренням кави.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН, ч. 273. Отруя.

Том кинув свій порваний плащ і привязав його високо на дереві. В той спосіб він хотів залишити по собі слід для тих, що його шукали.

А тепер в його шлунку відозвався нестерпний голод. Гнаний цим голодом він бистро поринув в глибині нетрів.

Скоро він знайшов дерево з дивними овочами на ньому. Він видряпався на нього, щоб назривати тих овочів.

Як міг цей недосвідний хлопчина знати, що ці приманливі овочі містять у собі смертельну отрую?